

ARV – Härnösands konsthall och galleri, till 31 aug.

Åsa Bergdahl, Jonas Lundqvist, Birgitta Nenzén och Eva Leena Skarin kommenterar Qvists konstsamling. Videofilm av Ida Rödén om fotografen och bildsammlaren Bo Lindroth. "Vårt svenska rum" med Karin Jacobsson, Martina Ljunglund, Birgitta Ricklund och Emma Söderholm Fritz.

Låt mig först säga, det är en omfångsrik och på många sätt sevärd utställning som visas i sommar på Härnösands konsthall. Fyra konstnärer möter Nils Qvists konstsamling, i tolkningar med en spännvidd från det politiska till det personligt privata. Ida Rödén visar en känslig dokumentärfilm om sin morfar och bildsammlare Bo Lindroth, och i Galleriet presenterar fyra kvinnliga snickare otidsenligt nytillverkade möbler från 1700-talet.

Det som får mig att dröja kvar i konsthallen extra länge är inte minst Sarah Leanders smältande röst i sången "Serenata" inifrån Birgitta Nenzéns rum, toner från en förvunnen tid som lägger en ljudmatta av kanske nostalgi men mera i ordets djupa bemärkelse hemlig atmosfär över utställningen. Det handlar inte bara om konstens hemligheter utan även om hemmets och vardagens estetiska dimensioner av minne och tradition.

I vestibulen och i direkt anslutning till Carl Johanssons stora romantiska målning från 1923, "Utsikt från Knäftaberget", visar Ida Rödén sin film om Bo Lindroth. Han har under ett halvt sekel rest runt i Europa och fotograferat konstverk som resulterat i ett diabildsarkiv på runt 25 000 bilder. Filmen ger en kärleksfull bild av en genuin folkbildare av den sorten som knappast längre finns. Bo Lindroth berättar om strapatser och äventyr under tillkomsten av bilderna, alla i syfte för användning i undervisning, både som konstlärare och i föreläsningar. Detta livsverk av konsthistoria kommer Ida Rödén att få ära och det är inte att undra på att man förstår hennes bryderi hur hon ska förvalta detta i sig ovärderliga arkiv. Kanske måste hon skapa ett museum i miniatyr eller varför inte en webbplats och ta upp konkurrens med Wikipedia? Ida Rödén har för övrigt tidigare i en essä i Volym berättat om sin morfars livsgärning.

Mest anspråksfull och som en storslagen Ouvertyr till utställningen är Åsa Bergdahl installation i det stora rummet, "*It's still a splendid party*". Hela golvet är täckt med en matta av bark och spån, inhägnat av praktiska skäl men kanske också symboliskt: den kapitalgrund som samlingen byggde på kommer inte minst från det hårda arbetet i sågverken i Ådalen. Även i vår tid fortsätter festen då den kvarvarande industrin blivit multinationell, och träspån en allt vidare och förgyllande matta. Transformeringsen i det täckta golvet från rått skogsindustrimaterial till finrum med flera osynliga psykologiska skikt är ganska så omtumlande. Det påminner om den amerikanska minimalistiska stilen *Crued thinking* eller "grovt tänkande", där det installerade verket kan ses som ett fragment av något större imaginärt utanför det omedelbara synfältet. I praktiken har också Åsa Bergdahl i sågspånsmattan uppförstorat en detalj av en prydnadsrya från 1700-talet, en autentisk matta som i installationen ligger upphöjd framför ett porträtt av Nils Qvist. Installationen får en dubbel effekt. Det som först ser ut som en kärleksfull hyllning till Qvist och sågverksepoken blir i nästa steg en slags inbäddad kritik över de ekonomiska och politiska spelreglerna för kulturen.

Som en stark kontrast och mera poetisk lågmäld är nästa rum där Eva Leena Skarins blandat böcker och konst ur Qvists samling tillsammans med egna verk. Tyngdpunkten ligger vad jag kan förstå på hennes bok "Mormormor siv" som är uppställd på högkant likt ett sobert objekt mot väggen. Vill man bläddra i boken uppmanas man använda vita handskar som också finns upphängda strax intill, eller ingår de i verket? Först stör mig handskarna, men med tanke på säkerheten och försiktigheten kring Qvistska samlingen

slår det mig vad möjligen Eva Leena Skarin med subtil ironi vill snudda vid. Här nära får vi gå för att beröra och bli berörda? Qvists egen bok, hans memoarer i två band ligger skyddad i en glasmonter och på flera ställen i övriga utställningen finns anslag uppsatta att konstverken är larmade. Det finns också ett minnets dis och distans över de uppförstorade suggestiva porträtt med texter som Eva Leena Skarin hämtat ur sin bok. Hur hanterar vi det förgångna, hur ska vi behålla kontakten och närheten till våra förfäder och förmödrar? Nycklarna kanske ligger i förstärkning och kontrastökning av den bleknande bilden, i en ständigt pågående restaurering av minnet.

Om man på Åsa Bergdahls golv nekas tillträde råder det omvända vid tröskeln till Birgitta Nenzéns rum, "*Spill inte på duken!*". Här uppmanas man att kliva in på ett golv som ser så skört ut man kan tänka sig. Inte bara att det är av glas utan också att det visar sirligt utsmyckade broderier och dukar, så blänkande att det skriker att inte trampas på! Men glaset håller och man träder in i en uppochnedvänd värld av broderandets hantverk och tradition. Man beträder samtidigt historia, estetiska drömmar och faktiska objekt, men man går så försiktigt (som på glas!) som om ett minsta felsteg skulle krossa illusionen. Här fungerar också den dubbla verkningsgraden, de vackra tygen och bilderna skyddas som sig bör bakom glas men är också vår historia och grundval som bär upp en tradition att gå vidare på. Broderi har ju också fått en intressant renässans på senare tid. Lämnar man glasgolvet och kliver in i nästa rum ser man en film där en kvinna i mjuka handrörelser med ett strykjärn sveper genom tyg, vackra ornamenterade mönster och livserfarenhet, kongenialt till Zarah Leanders sonora stämma i bakgrunden. Birgitta Nenzéns installation har faktiskt samma påtagliga dubbla skärpa som Åsa Bergdahls, men här zoomad in mot det privata, sensuella och lätt undangömda i vardagens (och mest kvinnans) konstnärliga hemisfär.

I det rum som vanligen används för Qvists samling har Jonas Lundqvist upprättat en hemvist för hans personliga minnen från sin barndom och föräldrarnas tid. Som en kontrast till högreståndskulturen i den förgyllda konsten visar han slitna verktyg och vardag, om arbetarsamhällets realitet med hårda ekonomiska villkor och naivistkonst på väggarna. Om det djupt personliga i spåren från arbete men också ödmjuk närhet till konstens enkla innerlighet. Han visar bilder ur familjealbumet och bilder från hans egen ungdom, tätt intill ett barnporträtt målat av Ernst Josephsson, som för att upphäva skillnaderna mellan tid, klass och kultur. Här ställs frågorna rakt upp och ned, vad innebär värde gentemot mervärde, vad är det viktiga i livet, vad betyder bakgrund och inställningar. Vad händer med arbetarkulturen? I det intima rummet och som en naturlig slutpunkt i utställningen berör Jonas Lundqvist den innersta kärnan i mötet mellan konsten med stort K och livet med litet l och överlämnar den inte alldeles så enkla frågan till betraktaren.

Konsten har sitt arv hur mycket vi än försöker kullkasta traditionen, vilket också gäller möbler och inredning. När det handlar om restaurering av minnet kan man få gott prov på det i Galleriet på nedre plan. Det är inte en möbelmässa från anno dazumal, utan här har fyra kvinnliga snickare från länet i nätverket "Vårt svenska rum" nytillverkat möbler från 1700-talet. Nätverkets idé är enligt katalogen "att återta förlorad hantverkskunskap genom att nytillverka möbler och inredning från historiskt bevarade förlagor". I en tid när IKEA och masstillverkning går som en löpeld genom världen kan jag inte undgå att fascineras över ett projekt av det här slaget. Men det visar också det allmänt ökade behovet att hitta tillbaks till ursprung, hantverk och kvalitet. Men på samma sätt som med Qvists möbler undrar jag var gränsen går mellan inhägnat utställningsobjekt och praktisk vardagsföremål. I en nutida hemmiljö måste kanske en nytillverkad Johan Lindgrenstol hängas upp på väggen?

Text och foto: Jan K Persson
2008-06-16